

1.1.3. Przyczyny pojawiania się nowych grup dzieci chorych przewlekle

1. Zanieczyszczenia środowiska naturalnego, zmiany cywilizacyjne, zaniedbania dotyczące profilaktyki (Maciarz, 2001).
2. Postępy w zakresie wczesnej diagnostyki, a następnie leczenia i rehabilitacji, pozwalające ratować życie wielu dzieciom.
3. Intensywna terapia okołoporodowa, dzięki której przeżywa wiele dzieci z bardzo niską urodzeniową masą ciała – spadek śmiertelności łączy się niestety z występowaniem wad rozwojowych.
4. Pojawienie się nowych problemów, takich jak zespół nabytego niedoboru odporności (AIDS, *acquired immunodeficiency syndrome*), stany będące konsekwencją zażywania przez rodziców narkotyków lub alkoholu (alkoholowy zespół płodowy [FAS, *fetal alcohol syndrome*]), a także otyłość, zaburzenia psychiczne (Woynarowska, 2010).

ZADANIA KONTROLNE

1. Podaj definicję choroby przewlekłej.
2. Wskaż częstość występowania chorób przewlekłych.
3. Wymień choroby przewlekłe obserwowane u dzieci i młodzieży.
4. Opisz przyczyny pojawiania się nowych grup dzieci chorych przewlekle.

1.2. Problemy dziecka z chorobą przewlekłą

Przewlekła choroba somatyczna stanowi szczególne zagrożenie dla człowieka w okresie rozwojowym, tj. w okresie dzieciństwa i młodości. Do około 18 roku życia organizm podlega intensywnemu wzrostowi oraz przemianom biologicznym. W tym czasie człowiek jest podatny na działanie czynników patogennych i mało na nie odporny. Rozwijająca się choroba przewlekła może zaburzyć rozwój i opóźnić dojrzewanie (Maciarz, 2001).

Przewlekła choroba w specyficzny sposób wpływa na rozwój fizyczny, psychiczny i społeczny dziecka, obniża jakość jego życia oraz zakłóca funkcjonowanie w szkole. Dzieci z chorobami przewlekłymi należą do grupy uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (Woynarowska, 2010).

1.2.1. Skutki choroby przewlekłej

Choroba przewlekła wpływa na:

1. Rozwój psychiczny dziecka, niekiedy na rozwój psychoruchowy.
2. Proces edukacji:
 - a) dziecko bywa wyłączone z edukacji szkolnej;
 - b) dziecko korzysta z edukacji w mniejszym stopniu;
 - c) niekiedy organizacja kształcenia jest niedostosowana do możliwości wysiłkowych i percepcyjnych dziecka;
 - d) brak właściwego dostępu do edukacji może skutkować opóźnieniami dydaktycznymi.

Bajki terapeutyczne na potrzeby profilaktyki pierwszorzędowej mogą układać, po uprzednim przygotowaniu, rodzice lub nauczyciele. Bajki wpierające (profilaktyka drugorzędowa) tworzą psychologowie, pedagodzy, biblioterapeuci, czyli specjaliści w zakresie niesienia pomocy dziecku. Bajki służące psychoterapii mogą wymyślać wyłącznie psychoterapeuci (Molicka, 2011).

Najważniejsze elementy bajki terapeutycznej:

- główny temat (sytuacja trudna emocjonalnie);
- bohater (doświadcza sytuacji trudnej emocjonalnie, negatywnych emocji, które sterują jego zachowaniem i sposobem rozumienia wydarzeń);
- inne postaci bajkowe (wspierają bohatera, okazują mu zrozumienie i akceptację, sugerują inne strategie działania i postrzegania sytuacji);
- tło odpowiadania (pogodne, utrzymane w optymistycznym nastroju) (Molicka 1999, 2011).

2.3. Rodzaje bajek terapeutycznych

Skuteczność oddziaływania bajek terapeutycznych zależy od indywidualnego sposobu budowania przez dziecko wiedzy i samowiedzy na podstawie nie tylko informacji zawartych w treści bajek, ale także własnych wcześniejszych doświadczeń i ich interpretacji.

Bajki terapeutyczne mogą pełnić różne funkcje:

1. psychoedukacyjną;
2. psychoterapeutyczną;
3. relaksacyjną (głównym celem jest tu uspokojenie dziecka, zwłaszcza poprzez wizualizację) (Molicka, 2002).

Bajki terapeutyczne mają na celu:

- regenerację zasobów osobistych (w procesie tym szczególna rola przypada bajkom relaksacyjnym);
- stymulację myślenia narracyjnego w zakresie zmiany rozumienia sytuacji trudnych emocjonalnie i zachowań innych osób;
- poznanie nowych strategii działania;
- nazywanie emocji (uświadamianie ich) (Molicka, 2002, 2011).

2.3.1. Bajki psychoedukacyjne

Bajki psychoedukacyjne służą redukcji negatywnych stanów emocjonalnych, głównie poprzez przedstawienie innej interpretacji sytuacji trudnej emocjonalnie. Zmiana sposobu myślenia ułatwi inne odczuwanie i w rezultacie spowoduje modyfikację zachowania czytelnika lub słuchacza. Ten typ bajki powinien oferować wzory odmiennego sposobu myślenia o sytuacji trudnej, innego odczuwania – i wskazywać na nowe możliwości zachowania prowadzące do rozwiązania problemu. Bajka psychoedukacyjna nie powinna być moralizatorska. Należy pamiętać, że dziecko ma samodzielnie odkryć problem, zatem warto się posłużyć symbolami, które mogą ułatwić jej zrozumienie.

Chłopiec usiadł na brzegu łóżka. Wyciągnął dłoń w kierunku jeszcze niezapisanego kajeciku. Kiedy poczuł pod palcami okładkę, chwycił za pióro. Świat wydał się jakby z dymu, a on sam zaczął unosić się ponad wszystko, co wcześniej znał.

– No to zaczynamy – rzuciła radośnie Bella.

Policzki chłopca nabrały rumieńców, a cała twarz pojaśniała od blasku wschodzącego nad horyzontem słońca. Włosy, wcześniej wyblakłe, zapaliły się ogniem niczym magma. Oczy nabrały głębi i wdzięczności zielonych łąk po deszczu.

Maks spojrzął na swoje ręce. Nie było w nich ani zeszytu, ani pióra.

– Zastanawiasz się, gdzie jesteście? – usłyszał zza pleców, ale nim się obrócił, Bella już zdążyła obieć chłopca i rzekła:

– Nie masz zeszytu. Wszystko, co powiesz i co uznasz za warte zapisania, samo się w nim pojawi. Włóż rękę do kieszeni.

Blondynek niepewnym ruchem zbadął jej wnętrze.

– I co tam masz? – dopytywała tajemniczo Bella.

Wyciągnął rękę i otworzył zaciśniętą pięść:

– Kredki, Bellu. Czerwoną, niebieską i żółtą.

– Widzisz, to są podstawowe kolory. Dzięki nim możesz stworzyć, co tylko przyjdzie ci do głowy. Śmiało, spróbuj – zachęcała Bella.

Chłopiec zaczął kreślić kółko. Najpierw użył kredki czerwonej, potem niebieskiej, a na końcu żółtej. W pewnym momencie poczuł, jak z narysowanej czarnej dziury przepływa powietrze. Usłyszał jakiś rumor dobywający się z jej środka. Zbliżył do niej twarz. Był coraz bliżej, bliżej i bliżej... aż nagle z dziury wyskoczyła dziwna facyata postać.

– Teraz pokażę ci, jak korzystać z mocy kredek! – kontynuowała Bella.

– Narysuj małe ziarenko, może wyglądać dowolnie. Tylko pamiętaj, musisz wierzyć, że to jest nasionko. Z niego powstanie początek przygody.

Chłopiec jednym ruchem kredki nakreślił małą czerwoną łupinkę, po czym zamknął oczy. Ziemia zatrzęsa się pod jego stopami. Podniósł powieki i zobaczył, jak cały świat

